

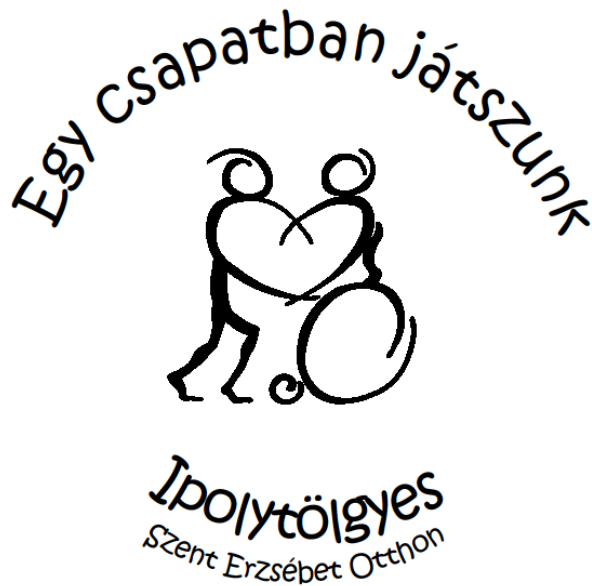

**HÍD, amely a kultúra, a
művészet és a sport
segítségével épül a súlyos,
halmozott
fogyatékossgal élő
személyek és a társadalom
összes többi tagja között**

Konferencia kiadvány

2017. június 20.

„A feltétel nélküli elfogadás a legnagyobb élmény, amelyet egy ember átélni képes!”

Híd festékből, ecsetből

Sándor Kata

Előadásomban az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar hallgatói és az ipolytölgyesi Szent Erzsébet Otthon halmozottan sérült lakóinak együttműködését mutatom be az intézmény által megpályázott, a társadalmi beilleszkedés elősegítését megcélzó projektjének művészeti alprogramján keresztül.

A vállalásunk az volt, hogy gyógypedagógus hallgatók önkéntes munka keretében részt vesznek a bábelőadás előkészítésében, és az intézményben élő halmozottan sérült fiatalokkal közösen együttműködve megfestik az előadáshoz szükséges hátteret (vászon paravánt). A diákok, felsőbb éves hallgatók, a kreatív munkát megelőzően már „beavatódtak”, információkat kaptak és meg is ismerkedtek az intézmény lakóival, ezáltal bevonódtak, érdekeltté váltak az integráció folyamatában.

Fontos hangsúlyozni, hogy nem az ellátás szintjén való együttműködés volt a cél, hanem egy művészeti projekt. A művészet segít megtapasztalni a másik értékességét, a művészetben kiegyenlítődnek az esélyek, és egyenrangú partnerekké válnak a felek. A művészet két irányú: egyszerre tekint a közösség felé és a személy felé, összetartozást és az egyén önállóságát és szabadságát szolgálja. Az állandó interakció mindkét aktív résztvevőt alakítja, formálja (Bodóczy, 2012). A partnerségi kapcsolatban, az együttműködésben, olyan energia szabadul fel, melynek segítségével mindenki erején felül teljesít, és képes saját határait átlépni. Ahol a közös projektben feloldódnak az alá-fölé rendelési viszonyok és kialakul a kölcsönös tisztelet.

Tiszai így ír a sérült emberekről: „a társadalom hajlamos gyermekként kezelni őket. Pedig egy felnőtt élettapasztalatával rendelkeznek, szükségük van mozgástérre, önkifejezésre, arra, hogy hasznosnak

érezhessék magukat”(Tiszai, 2012). Ez minden szempontból ugyanilyen fontos a diákok számára is. A közös feladat során nem legfőbb cél a fogyatékos embert segíteni, hanem az értelmes, közös cél megtalálása, ami ebben az esetben művészeti tevékenység, és amiben alkotóképességüket megtapasztalhatják. A kreativitás megélése mindenki demokratikus joga, mely térben és időben egy emberöltő során, különböző kulturális és társadalmi környezetekben az életkor előrehaladtával igen változatos képet mutat (Lubart és Sternberg 1998 in Bodóczky 2012).

Az alkotás közben átélt mentális folyamatok kiemelése lényeges. A produktivitás, problémamegoldás többek között a vizuális nevelés által fejleszhető területek. A művészet segít élni. A művészet egyéni vagy társas befogadása az arról való diskurzus, a művészet közös művelése érzéseket szabadíthat fel, gondolatokat indíthat el. Olyan mentális kihívásokkal, vagy pszichés zavarokkal élő emberekhez is nyithat utat, akik szavakkal nem tudnak élni (Illés, 2009). Az önkifejezés, a verbalitás hiánya belső problémákat, feszültségeket okoz, míg a művészet aktív és befogadó megélése ezek oldásához és megoldásához vezet. Alkotás által értéket létrehozni szociálisan pozitív megítélésű szerepkörbe sorolást is jelent, és csökkenti a többi embertől való megkülönböztetést.

A vizuális problémák közös megoldása sokrétű oktatási lehetőséget hordoz, akár gyógypedagógiai, akár rajztanári szempontból. A hallgatók tapasztalati tudást szerezhetnek a vizuális problémák megoldásán kívül a gyakorlati kérdésekre adható kreatív válaszok keresésében, például az akadálymentesség megvalósításában. Hogyan festhet egy kerekesszékes fiatalember a földre terített vászonra? Hogyan találjuk meg a megfelelő, testhezálló kifejezési formát, úgy, hogy a meglévő értékekre, erősségekre építünk? A válaszokat keresve megindult az egymással való interakció. A kooperatív munka, a közös élmények hatására lassan kialakult a csoporttudat.

A művészeti oktatás tudásnövekedéssel jár, a kultúra tudása pedig identitásnövelő, szerepmegtartó, szocializáló, befogadó és értő attitűdöt alakít ki (Baranyainé, 2009).

Felhasznált irodalom

Baranyai Zoltánné (2009): Az alapfokú művészetoktatási intézményhálózat szerepe a képző- és iparművészeti nevelésben. Helyzetjelentés, In: Új Pedagógiai Szemle 2009/5-6. 129. old.

Bodóczky István (2012): Kis könyv a vizuális művészeti nevelésről, VKFA, Budapest

Illés Anikó (2009): Művészetterápia a közoktatásban: elméleti lehetőségek és etikai megfontolások, In: Új Pedagógiai Szemle 2009/5-6. 233-240. old

Tiszai Luca (2012): Zenéből hidakat - A befogadó társadalomról, a Nádizumzum zenekar bemutatásán keresztül. XXXI OTDK, Tanulás- és Tanításmódszertani – Tudástechnológiai szekció, Az integráció megjelenése az intézményes nevelésben tagozat

A súlyos halmozottan sérültek kultúrához való viszonya

Sidarov Mária, Kepes Anita

Fogyatékosággal élők és a kultúra:

Az országok elismerik, hogy a fogyatékos embereknek joguk van a kultúrához, mint mindenki másnak. Az országoknak dolgozniuk kell, hogy a fogyatékos emberek akadálymentesen élvezzék a kulturális anyagokat. Például a televízió műsorokat, filmeket, színházat és más kulturális programokat. Az országok dolgoznak azért, hogy a fogyatékos emberek fejleszthessék művészetüket és tudásukat. A fejlődés a társadalomnak jó. Az országok figyelnek, hogy a fogyatékos emberek is hozzájussanak a kulturális dokumentumokhoz. Például könyvekhez. **Legyen akadálymentes a kultúra.** A fogyatékos emberek saját kultúráját el kell ismerni. Például a siketek jelnyelvét és a siket kultúrát fogadják el az emberek. Az országok dolgoznak azért, hogy a fogyatékosággal élő emberek a rendezvényeken és eseményeken ugyanolyan jogokkal vegyenek részt, mint bárki más.

(A fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló egyezmény, 30.cikk)

Fő cél:

A sérültek ne legyenek kirekesztve a társadalomból, kultúrából!

Ennek lehetőségei:

- Tánc
- Színjátás
- Bábeloadás

A muzsika hangja

- A második világháború árnyékában játszódó musical évtizedek óta egyike a legnépszerűbb családi filmeknek. 6 Oscar-díjat nyert, köztük a legjobb filmnek járót is!

- Maria a fiatal, életvidám lány apácának készül. De bármennyire is felszabadult és örömteli az élet a kolostorban Abbes nővér vezetése alatt, Maria mégis hamar rádöbben arra, hogy az apáca élet nem neki való. Nem tagadja meg azonban azokat az értékrendeket és elveket, amelyeket a zárdában tanult. Von Trapp százados igazi vonalas katonaezember, aki felesége halála után egyedül neveli hét gyermekét egy gyönyörű alpesi házban. Munkáját segítő felveszi nevelőnőnek gyermekei mellé Mariát. A lány megdöbben azon, mennyire túlfegyelmezettek, milyen felnőttesen viselkednek a kicsik - úgy dönt tehát, hogy a mogorva Von Trapp szigorú rendszabályait felrúgva megtanítja a gyerekeknek, hogyan örülhetnek az életnek. Hamarosan egy igazi énekkar vidám hangja visszhangzik az Alpokban...

Főbb szereplők:

- Dada
- Apuka
- 2 fiú
- 5 lány

Előkészületek:

- film megtekintése
- beszélgetés a filmről
- vászon elkészítése
- vászon nélküli próbák
- vászonnal történő próbák
-

A sérült lakóink aggályai:

- nem tud énekelni
- nem tud mozogni
- nem tud fára mászni

Cél:

- éreztetni velük, hogy ők is értékes emberek
- kizökkenteni a lakóinkat a mindennapi monotonitásukból
- egészséges társaiknak meg kell becsülniük, amijük van és el kell tudni fogadniuk a másságot.

Művészet határok nélkül

Szalai Zoltánné

Az Árpád Fejedelem Általános Tagiskola a házigazdája az idén már 14. alkalommal megrendezésre került Színjátszó Találkozóznak. A rendezvény megálmodója Gyenes Gáborné pedagógus, a színjátszó szakkör vezetője. Nem versenyeztetés volt a célunk, hanem a környező települések intézményeiben működő amatőr színjátszó, vagy más művészeti tevékenységet folytató csoportok bemutatkozásának a lehetőségét kívántunk megteremteni.

Hiszen felnőttek, kisgyermeknek szüksége van jeles eseményekre, ünnepi pillanatokra, amelyekre heteken át készülnek, és eredményeként dicséretet kapnak.

Hisszük, hogy a gyermekszínjátszás a legkreatívabb tevékenységek egyike, amely a gyermek személyiségét komplexen fejleszti, közösséget teremt, és a tevékenység során megtapasztaltatja a közös alkotómunka örömét.

A gyermekszínjátszó csoportok közösségi léte, együttes tevékenysége lehetővé teszi a szociális fejlődést, a személyiség érését, a társadalomban betöltött szerep elsajátításának kreatív formáit.

A gyermekszínházas céljai közé tartozik olyan kulturált, ismeretekkel bíró, kreatív, rugalmas, empátikus megnyilvánulásokra képes gyermekek nevelése, akik a gyermekszínházas adta élmények segítségével kiteljesedhetnek, az értékközpontú, erőszakmentes és toleráns társadalom létrehozásában vállalhatnak fontos szerepet.

Évekkel ezelőtt Ipolytölgyesen a Katolikus Szeretetszolgálat Szent Erzsébet Otthonában tett látogatás alkalmával megtapasztaltuk, hogy milyen sokféle kreatív kézműves foglalkozást, sportversenyt, kulturális programot szerveznek az ott lakó fogyatékossgal élő embereknek.

Felmerült bennünk a gondolat, mi lenne, ha az otthon lakói is bemutatkoznának a rendezvényünkön. Örömmel fogadtuk, mikor Szalai Zsuzsanna az intézmény vezetője elfogadta a meghívást, és lehetővé tette a csoport számára a részvételt.

Első alkalommal egy kicsit aggodalommal töltött el minket, hogy milyen lesz a fogadtatása a fogyatékossgal élő emberek előadásának. Egy falusi kis kultúrház, sok – sok felnőtt, általános iskolás gyermek, és fogyatékossgal élő fiatalok és idősebb emberek. Na, ebből mi lehet?

A felnőttek empátikus hozzáállására számítottunk, de vajon hogyan tolerálják majd a gyerekek a másságot? Milyen indulatokat,

érzelmeket vált majd ki belőlük a mi kis művészeti rendezvényünkön létrejött integráció. Emelkednek-e köztük falak, lesznek-e határok, vagy határok nélkül, természetes légkörben töltünk el együtt egy élménydús délelőtöt?

Utólag elmondhatom, hogy nem volt okunk az aggodalomra. Lehet, hogy eleinte gyermekeink rácsodálkoztak a különböző fogyatékossgal élő embertársuk jelenlétére, lehet, hogy döbbenet ült a tekintetekben egy-egy korábban még nem tapasztalt viselkedésminta láttán, de láttam a szemükben az együttérzést és az előadásukat követő tapsviharban megnyilvánult a tisztelet és az elismerés is, mely az otthon lakóinak és felkészítőjüknek, a műsorszám betanítójának ugyanúgy szólt.

Azóta szinte minden évben örömmel látott vendégeink a Szent Erzsébet Otthon lakói és dolgozói a rendezvényünkön.

A fogyatékos emberek részvételével gyermekeink személyes tapasztalatokat is szerezhettek sérült embertársaikról. A közös programok hosszú távú hatása, hogy az ép gyermekek és sérült embertársaik közös élményei rugalmasabb világképet alakítanak ki a fogyatékossgal élőkről, ezáltal nagymértékben hozzájárulnak a fogyatékos emberek társadalmi elfogadásához.

Meglátásom, hogy az iskolások számára népszerű eszközökön keresztül, olyan további információkat szükséges nyújtani, amelyek segítik a társadalmi szolidaritás és elfogadás érzésének kialakítását, és a fogyatékos emberek életének bemutatását. Meg kell ismertetni a gyermekekkel, hogy egy sérült miben és hogyan válhat értékes tagjává egy közösségnek.

Fontos, hogy az iskolások megtapasztalhassák a fogyatékkal élő emberek különböző élethelyzeteit, hogy milyen problémákkal találkozhatnak életük során és ezeket hogyan élik meg. Például egy közös játékos sportrendezvényen minden résztvevő tanulhat valamit a másiktól és a fogyatékkal élő emberek elmondják, megmutatják, ép társaik hogyan tudják őket helyesen átsegíteni egy-egy akadályon, élethelyzeten.

Még nagyon sok mindent kell megtanulniuk gyermekeinknek, mint például a helyes kommunikációt is mozgássérült személyekkel:

Mindig tekintsük egyenrangú partnernek a mozgáskorlátozott személyt!

Forduljunk mindig szembe vele, ha kerekesszéket használ!

Kerüljünk vele egy magasságba, hogy ne „felülről” kommunikáljunk vele!

Ne kiabáljunk, ne használjunk túlzott artikulációt!

Hiszünk abban, hogy az értelmileg akadályozott és halmozottan fogyatékos embereknek is joguk van egyéni lehetőségeiknek és igényeiknek megfelelő életet élni, emberhez méltó bánásmódban részesülni, tanulni, dolgozni, sportolni, szórakozni, magukat a művészetekben kipróbálni, a társadalom tagjaként élni.

Nekünk pedig nincs más feladatunk, egyszerűen tenni kell a dolgunkat úgy, mint eddig, esetleg még jobban. Nevelni gyermekeinket a toleranciára, érzékenyíteni a másság elfogadására.

Úgy érzem, hogy az intézményeink közt bimbózó együttműködéssel egy jó úton indultunk el. Valamit nagyon jól tudhatunk. Összezavarodott, eldurvult világunkban az a valami talán a jóságba, szépségbe, a szeretetbe, a művészet erejébe vetett hitünk. A valódi, belső értékeink kényszerítő erejével az ellenséges indulatok felszívódnak, észrevétlenül eltűnnek, hogy teret nyerhessen az egymás iránti objektív megbecsülés, empátia, tisztelet és tolerancia.

Az integrációt felvállaló rendezvényeink egyik legfontosabb üzenete számunkra: valójában nincs külső akadály egymás megértése, elfogadása irányában. Az akadályok ugyanis bennünk vannak. Kitartóan küzdenünk kell, hogy legyőzhessük, és ha egy kicsit is akarjuk, egy mozdulattal lerombolhatjuk őket.

Az élet számtalan területén fontos, hogy kitartóak legyünk, ne adjuk fel. Ez olyan érték, amelyre az élet minden területén, bármely cél elérése érdekében egyaránt szükség van. Ezzel az attitűddel tudják a fogyatékos emberek is leküzdeni a hátrányaikat és ez az, amit leginkább szeretnénk továbbadni a következő nemzedéknek!

Az ENSZ 1992-ben december 3-át a Fogyatékos Emberek Világnapjává nyilvánította, hogy felhívja a figyelmet a baleset, betegség, katasztrófa következtében fogyatékosá váltak problémáira. A következő tanévtől iskolánkban a kiemelt jeles napjaink között tartjuk számon.

A sport fontossága a súlyos, halmozottan sérült emberek életében

Szabóné Szabján Ildikó

Ideális társadalom: amelyben a fogyatékos emberek a társadalom egyenértékű tagjaiként vesznek részt a társadalmi élet MINDEN területén.

Mi a sport?

Meghatározott célú mindennapos tevékenység, a mindennapoktól különböző környezetben.

A francia desport szóból származik, ami szórakozást jelent.

Célja:

- testedzés
- versenyzés
- szórakozás
- eredmény(ek) elérése
- képességek fejlesztése

A sport hatásai:

- ellensúlyozza a napi egyoldalú testi-szellemi terhelést
- felfrissít, új energiákat szabadít fel
- nő a munkavégző- és teherbíró képességünk
- hatására kedvezően alakulnak a szervezet biológiai funkciói (szív, keringés, légzőrendszer, anyagcsere folyamatok..)
- fejleszti a mozgatórendszert (csontok, ízületek, szalagok)
- javulnak az ideg-izom kapcsolatok
- pozitív személyiségformáló, önismeret fejlesztő
- kiváló stresszoldó, segíti az érzelmi egyensúly kialakulását

A sport szerepe fogyatékkal élők számára:

- fokozottabb személyiségfejlesztő szerep
- fejlesztés és oktatás hatékony eszköze
- munka és foglalkoztatás hiányában gyakran az egyetlen, szabadidőt kitöltő értelmes tevékenység
- segít megtanulni és megismerni a kitartás jutalmát, a teljesítmény örömeit
- közösség-élmény, mint védelmet adó háttér, valahova tartozás élménye
- önértékelés, önbecsülés megszerzésének eszköze
- saját elért teljesítmény iránti büszkeség érzése
- fogyatékoság helyett képességek hangsúlyozása

Fogyatékkal élők sportolási lehetőségei:

- asztalitenisz
- atlétika
- biatlon
- curling
- cselgáncs
- csörgőlabda
- evezés
- kerékpározás
- kézilabda
- kosárlabda
- labdarúgás
- lovaglás
- íjászat
- jégkori
- rögbi
- tánc
- tenisz
- súlyemelés
- vitorlázás
- vívás

Fogyatékkal élők sportolási lehetőségei:

- ma már csaknem minden hagyományosnak tekinthető sportág elérhető számukra – hozzájuk adaptálva
- speciális sportágak – külön nekik kifejlesztve

A fogyatékosok sportjának szakmai oktatása bekerül a TF tanrendjébe:

2017.06.10-én írta alá Szabó László MPB elnöke és Mocsai Lajos TF rektora a VIII. MERI Sportnapon

A speciális bowling története

Szalai Zsuzsanna

A kezdetek...

A Budapest XV. Kerület ESZI Fejlesztő Gondozó Központja tizenöt éve rendezi meg az Esélyegyenlőség napjához kapcsolódóan, mint a Bp. XV. kerület mobilitás hetének nyitórendezvényét a „**Bowling Vándorkupa Bajnokság**”-ot.

A rendezvényen súlyosan, halmozottan sérült gyermekek és fiatalok mérik össze tudásukat a számukra speciálisan létrehozott bowling pályán, speciális szabályokkal.

A tervezés

A pályát egy hajóépítő mérnök tervezte közös ötletelés alapján. A mai napig is ezt a pályát használják.

A FENO céljai

- a „Bowling Vándorkupa Bajnokság” helyt adjon részben egy sportrendezvénynek, ahol ezen emberek képességeiknek és készségeiknek megfelelően tudnak részt venni versenyhelyzetben, sportban,
- az ország minél több részén megismerjék ezt a játékot, csatlakozni tudjanak egy számukra is elérhető szabadidős programhoz,
- közelebb hozza a halmozottan sérülteket az ország különböző pontjairól,
- elősegítse az SHF személyek integrációját a társadalomba.

A bowling eszközről...

Olyan sporteszközt találtak ki, terveztettek, készítették el, amely a különleges igényű személyek számára bármikor

- hozzáférhető,

- mobilizálható,
- és könnyen kezelhető.

Ezzel együtt kidolgozták a sportág versenyszabályzatát, figyelembe véve, a hagyományos bowling szabályait.

Mitől speciális ez a pálya?

Speciális, hiszen azok is tudnak versenyezni:

- akik a csukló szabad mozgásának hiánya miatt nem tudnak dobni,
- akik kerekesszékekhez vannak kötve egész életükben,
- fából készült, így a látássérültek is élvezik a hang alapján a játékot,
- a pálya úgy van elkészítve, hogy minden típusú sérültség mellett is sikeres a gurítás.

A játék menete és szabályai

- Egy versenyző háromszor gurít. Amennyiben az összes bábút (10 bábu van, a főbábú 10 pontot, a többi bábú két pontot ér) egy vagy két gurításban leütötte a játékos, újra állítjuk a bábukat. A leütött bábúk pont értéke összeadódik, így kapjuk meg a csapat és az egyéni eredményeket.
- A versenyzők zöme halmozottan sérült, ők segítőikkel együtt (gondozó vagy szülő) gurítanak, de minden esetben a gyermek, illetve a fiatal aktív közreműködésével.
- A speciális bowling pályára gurító vályú van rögzítve, amelyre ráhelyezzük a golyót, irányba állítjuk, és a golyó elengedésével döntjük le a bábukat.

A verseny értékelése

- A csapatversenyben az összesített pontszámok alapján (gyermek és felnőtt csapatok együtt értékelve) viszik el a vándorkupát.
- Amelyik csapat háromszor egymás után megnyeri a vándor kupát, véglegesen megtarthatja azt. A csapatok ezen kívül, első, második, harmadik helyezettek, arany, ezüst illetve bronzérmeket kapnak. A többi helyezettet emlékéremmel díjazzuk.

- Amennyiben azonos pontszámok születnek, az egymással versenyben levő csapatok addig gurítanak, míg el nem dől a verseny.

A FENO bowling verseny eredményei

- Az elmúlt évek alatt magas szintű szakmai és baráti kapcsolatok tudtak kibontakozni a résztvevő intézmények között.
- Túl azon, hogy ez a megmérettetés nagyon jó alkalom a versenyzők és segítők számára, hogy kikapcsolódjanak, hogy pozitív élményeket szerezhessenek, hogy meglévő képességeiket kibontakoztathassák, üde színfoltot jelent a súlyosan-halmazottan sérült személyeknek kínált programok világában.
- A verseny azon jeles napok közé tartozik, melyen együtt sportolhatnak, szórakozhatnak és megmutathatják képességeiket táncban, zenében is.
- Ezzel egyre több sérült ember korlátaival együtt élvezheti az együttjátszás, a verseny örömeit.
- A FENO azzal, hogy széles körben (sajtó, MÉDIA, sérültek rendezvényein a pálya kölcsönzése) beszámol a fesztiválról, nemcsak magát a versenyt népszerűsíti és a speciális pályához való hozzájutást is biztosítja, hanem felhívja a társadalom figyelmét arra, hogy a **valódi esélyegyenlőség** megteremtése érdekében milyen nagy szükség van a hasonló jellegű rendezvényekre.

A bowling történetének folytatása...

Mi is részt vehettünk a FENO által szervezett bowling versenyen

A HÍD építése

- Iskolai Élménynap
- Farsangi mulatság
- A Magyar Költészet Napja
- Integrált bowling verseny

Iskolai élménynap – érzékenyítés

- A Vámosmikolai Általános Tagiskola élménynapján vettünk részt

néhány lakónkkal

- Ismerkedés, játék, verseny, élmény érzékenység

Farsangi mulatság

- A HÍD megnyitásával idén meghívtuk a két szomszédos falu iskoláját a Farsangi mulatságunkra
- A letkési Árpád fejedelem Általános Tagiskola 2. és 5. osztályos tanulói jelmezben és műsorral léptek fel
- A Vámosmikolai Általános Tagiskola 6. osztályosai szintén jelmezben és műsorral léptek fel

A Magyar Költészet Napja Ipolytölgyesen

- Az Ipolytölgyesi Önkormányzat és az Otthon közös szervezésében ünnepeltük meg e jeles napot
- A falu és a környékbeli amatőr költők bemutatkozása
- Neumayer Zsuzsanna lakónk verseskötetének bemutatója

Integrált bowling verseny a Szent Erzsébet Otthonban

- Integráció
- Sport
- Verseny
- Érzékenyítés
- Célcsoportok – SHF
 - a letkési és a vámosmikolai általános iskola diákjai

Források, eszközök keresése

- Pályázati lehetőség – FOF2016
- Pályázati siker - Projekt elindítása
- Eszközök beszerzése
- Erőforrásaink mozgósítása

Együttműködő intézmények

- Árpád fejedelem Általános Tagiskola – Letkés
- Vámosmikolai Általános Tagiskola – Vámosmikola

Mindkét iskola nagyon nyitott és közreműködő.

Előzőleg is voltak közös programjaink, melyek pozitív élményeket adtak mindannyiunknak. Így a kört tágítva, újabb lehetőségeket keresve, így valósult meg a farsang, az élménynap és a bowling verseny.

A felkészítés időszaka

- A közös farsang ötlete – három osztály vett részt a két iskolából
- Lakóink ismerkedése a bowling eszközzel, majd gyakorlás
- Az iskolások és a lakóink ismerkedése, majd a közös gyakorlás, izgalmas két délután
- Az összes lakóegység képviselőiben a versenyzők kiválasztása
- A tornatermünk előkészítése

Az érzékenyítésről általánosságban

Az érzékenyítés során egy személy, csoport, populáció figyelmét hívják fel egy fontos (társadalmi) kérdésre. Célja, hogy a célcsoport figyelmét felkeltse, érzékenységét fokozza egy téma iránt. A meghatározásból három dolog következik:

1. Ismernünk kell azt a populációt, amelynek figyelmét rá szeretnénk irányítani az adott kérdésre.
2. Képesnek kell lennünk a célcsoporttal kommunikálni.
3. Meg kell határoznunk, mely módszerek segítségével tudjuk aktivizálni őket, és milyen változást várunk tőlük.

Láthatjuk, hogy az érzékenyítés az egyszerű tájékoztatásnál sokkal többet jelent. Az információ célja egy üzenet közvetítése. Az érzékenyítés során a résztvevőben nem tudatos folyamatok zajlanak, ez feltételezi az üzenet beépülését, az attitűd és a viselkedés megváltozását. Az érzékenyítés az egyén vagy a társadalom számára megadja a lehetőséget, hogy döntsön, és felelősséget vállaljon életének irányításában. (Berti és mtsai, 1998)

A társadalmi érzékenyítés, mint beavatkozási Stratégia Fogyatékosügyi Világjelentésben.

Több mint egy milliárd fogyatékos ember él a Földön. Ez a világ népességének hozzávetőlegesen 15 százaléka. (World Report on Disability, 2011). A Fogyatékos Személyek Jogairól szóló Egyezmény (Convention on the Rights of Persons with Disabilities-CRPD) és a Funkcióképesség, fogyatékoság és egészség nemzetközi osztályozása (International Classification of Functioning, Disability and Health -ICF) kiemelik azokat a környezeti tényezőket, amelyek korlátozzák a fogyatékos személyek társadalmi részvételét, mint pl. a tévhit és előítéletek akadályt jelentenek.

A megoldási javaslatok között erőteljes hangsúlyt kap az a paradigma, miszerint „fel kell hívni a társadalom figyelmét a fogyatékoság megértésére, „elfogadására”. A kölcsönös tisztelet és megértés hozzájárul a befogadó társadalom formálódásához. Fontos, hogy a nyilvánosság jobban megismerje a fogyatékoságot, nézzen szembe a negatív szemlélettel, és próbálja elfogadhatóan képviselni a fogyatékoságot. A fogyatékosággal kapcsolatos ismeretek, hiedelmek, tévhit és attitűdök összegyűjtése segíthet azonosítani, és szűkíteni a rést a nyilvánosság és a fogyatékoság közt, hidat képezhet az oktatáson és az információk megosztásán keresztül a társadalom felé. A kormányoknak, a civil-, és szakmai szervezeteknek fontolóra kell venniük társadalmi kampányok szervezését, hogy a stigmatizált csoportokra irányuló társadalmi attitűdök megváltozzanak. A média bevonása elengedhetetlen a sikeres kampányok lebonyolításában, hisz a sérült személyek és

családjaik pozitív történeteinek bemutatásával jól szolgálhatják a társadalmi érzékenyítés ügyét. (World Report on Disability, 2011)

A korszerű szemléletű gyógypedagógus, fogyatékos személyekkel foglalkozó szociális szakember tevékenységi köre nem korlátozódhat a fogyatékos személyekkel kapcsolatos feladatok ellátására. Fontos szerepet kell vállalnunk a társadalmi érzékenyítésben, aminek leghatékonyabb befogadó közege a legfiatalabb korosztály, azaz az általános iskolás gyermekek köre. Számos kutatásban olvasható, hogy a gyermekek elfogadóbbá, toleránsabbá, segítőkészebbé válnak, ha már korai életkorban saját élményeket szereznek fogyatékos embertársaink lehetőségeiről és nehézségeikről.

A társadalmi érzékenyítés lehetőségei a gyógypedagógus, a fogyatékos ellátásban részt vevő szociális szakember tevékenységében

A szociális és érzelmi kompetencia fejlődésében öröklött és tanult komponensek egyaránt szerepet játszanak. Minden olyan iskolai program, amely hozzájárul a tapasztalati úton való tanuláshoz, és mások segítségével alapul, a program megfelelő előkészítése, lebonyolítása és az élmények feldolgozása esetén alkalmas a területek fejlesztésére, a szociális érzékenyítésre. (Zsolnai, 2008) E programok körébe soroljuk a fogyatékos személyek elfogadását előmozdító társadalmi érzékenyítést. Az érzékenyítő foglalkozásokat, programokat célszerű iskolai osztályokon belül, esetleg még kisebb csoportokban lebonyolítani, hogy a résztvevőknek lehetőségük legyen minél nagyobb önálló aktivitással megélni, átélni az foglalkozásokat. Természetesen iskolai környezeten kívül is megvalósíthatók érzékenyítő programok. A gyógypedagógus a társadalmi szemléletformálás aktív résztvevője kell, legyen.

A másság elfogadását korai életkorban kell elkezdeni. A családnak nagy szerepe van abban, hogy gyermekeikből elfogadó, társai

különbözőségét tiszteletben tartó személyiségeket neveljen. A későbbi életkorban az óvoda és az iskola nyújtja azt a szociális közeget, amelyben sok időt töltenek a gyerekek, így lehetőség nyílik számukra, hogy utánzás útján, észrevétlenül tanulják a másság elfogadását.

A fogyatékossgal kapcsolatos szemléletváltást befolyásoló tényezők

Murfitt szerint a fogyatékossgal kapcsolatos attitűdök pozitív megváltoztatásában **kulcstényező a fogyatékos személyekkel létesített interakció**. A fogyatékos személyek elfogadására vonatkozó szemléletváltozásnak a személyes tapasztalatokon kell alapulnia. Ez a személyes tapasztalás a mindennapi eseményekben való részvételtől az egyszeri, formális érzékenyítő programokig terjedhet. A rendszeres, gyakori találkozás fogyatékos személyekkel kedvezőbb hatással van a pozitív attitűd alakulására. Murfitt (2006) négy tényezőt azonosít, melyek az érzékenyítő programok során pozitív irányba mozdíthatják az elfogadást:

- a fogyatékos és nem fogyatékos személyek egyenrangú státusza
- egymás megismerése
- közös célok elérése, közös részvétel a feladatokban
- ismeretek nyújtása az adott fogyatékossgai területről (ez bizonyult a legkevésbé fontos elemnek)

Az egyenrangú kapcsolatokban szerzett személyes tapasztalatok nagyobb befolyásoló hatással bírnak, mint a fogyatékossgáról nyújtott célzott tájékoztatás (Murfitt, 2006)

Más kutatók is egyetértenek a személyes tapasztalás, az interakció hangsúlyos szerepével. A tapasztalatok hossza kritikus faktor a szemléletformálásban. Az eredményeket jelentősen növeli, ha a programok hosszabbak, rendszeresek. (Kleeman, 2007)

A közös játék, a közös sport öröme

Szalai Zsuzsanna

A résztvevő diákok élménybeszámolója

KRÉTAPOR- Az Árpád fejedelem Általános Iskola diáklapjából:

„Marika nénivel felmentünk Ipolytölgyesre, hogy segítsünk a szeretetotthon lakóinak bowlingozni. Először féltünk, mert furcsa volt őket így látni. A rövid megnyitó után minden párnak kellett választani egy segítségre szoruló embert. Voltak tolókokcsisok és olyanok is, akik a kezüket nem nagyon tudták mozgatni. Elkezdtünk beszélgetni és ismerkedni, és fokozatosan felszabadultunk.

Támogattuk őket, hogy élvezhessék a játékot, együtt örültünk velük, ha ledöntöttek egy bábút. Egymás sikereinek is nagyon örültek. Az eredményhirdetés után mi is bowlingoztunk, és ez lett az eredmény: Drobinoha Kitti, Gáspár Dávid, Tomán Judit Ezután kihívtuk a vámosmikolaiakat egy focimeccsre, és 6:4-re nyertünk. Egy nagyon élményteli délutánt töltöttünk el a Szent Erzsébet Szeretetotthon lakóival. Jó volt segíteni!” V. Zsófi

További beszámolók...

„Anyukám itt dolgozik a szeretetotthonban, és én már többször is voltam itt. Sok mindent nem úgy csinálnak, ahogy mi, mert nem képesek rá, de nagyon kedves emberek. Szívesen jövök mindig!”

„Volt ott egy lány, akit Ginának hívtak, és akihez odament, mindenkivel kezet fogott, vagy megölelte. Először kicsit meglepődtem ezen, hogy nem is ismer és mégis ilyen barátságos. Szívmelengető érzés volt.”

„Megdöbbenett a lakók látványa, hogy ezeknek az embereknek mennyivel nehezebb lehet minden, mint nekünk. Amikor Zsuzsa néni elmondta, hogy mi lesz a feladatunk, kicsit aggódtam, hogy majd nem fogom tudni megoldani, de aztán csak az járt a fejemben, hogy milyen jólesik annak az embernek, hogy segítséget kap tőlem. Aztán elkezdtük a játékot, a gyakorlást, és már nem aggódtam tovább, mindent olyan természetesen csináltam. Jó érzés volt!”

Osztályfőnöki reflexiók

- Felemelő a tanulók empátiás érzéke
- Igazi siker, öröm nyújtása egymásnak
- Személyes, baráti kapcsolatok kialakulása
- A tanulók szembetűnő fejlődése – figyelmesebbek, megértőbbek, elfogadóbbak egymással
- A segítség öröme
- Az osztálytársak bevonása önként a segítségbe
- A tanítványok egy más oldalukról való megismerésének lehetősége
- Érzékenység, odaadás, elmélyültség a programokon, ellentétben az órai magatartásukkal
- „A hitemet és meggyőződésemet igazolják a kutatások eredménye is, hogy az egyén sikeressége szempontjából az értelmi képességeknél is fontosabb a szociális készségek fejlettsége. Ezért szeretném folytatni közös programjainkat az otthon lakóival, de tanítványaim is önként, egymást biztatva, nagy lelkesedéssel készülnek a találkozókra.”

Lehoczkyné Mahut Elvira

Eredmények, tapasztalatok a másik oldalról

- A közös munka öröme, csapatépítés
- Speciális sporteszközökkel gyarapodhattunk
- Az SHF lakóinknak új, pozitív élmények, kapcsolatok, barátságok

- Újabb szabadidős program lehetősége
- Lakóink integrációjának elősegítése
- Tizenéves diákok és pedagógusaik érzékenyítésével a társadalom leendő és jelenlegi tagjait tettük elfogadóbbá-befogadóbbá a fogyatékossgal élő személyekkel
- A speciális bowling népszerűsítése
- A valódi esélyegyenlőség megteremtése felé tett újabb lépéseink
- Az iskolák közötti kapcsolat összekötése, HÍD

A zene szerepe a súlyos, halmozottan sérült fiatalok életében

Tiszai Luca

A Közösségi Zeneterápia egy új irányzat a zeneterápián belül. Kiss Virág szerint a szűkebb értelmezésű (művészet) terápia elsősorban klinikai jellegű, lényegét tekintve gyógyító, és a patológiával, betegséggel, de legalábbis krízishelyzettel kapcsolatos. A nevelés és a terápia tág értelmezése gyakorlatilag alig megkülönböztethetővé teszi a két fogalmat, nagymértékű átfedésbe kerülnek egymással, és csak kis hangsúlyeltolódások érzékelhetők. (Kiss, 2010, 18.o). A közösségi zeneterápia a tágabb modellbe illeszkedik, legfontosabb jellemzője, hogy egyaránt fókuszál az egyéni szükségletek kielégítésére és a közösség építésére. Meghatározása szerint a közösségi zeneterápia lényege, hogy a terapeuta a zene közösségteremtő erejét felismerve megtöri a veszélyeztetett társadalmi csoportok kirekesztődésének ördögi körét és változásokat idéz elő a társas kapcsolatokban. Andsell (2002) hangsúlyozza, hogy a közösségi zeneterápia a közös zenélés különböző gyakorlatait a társas és kulturális kontextusban szemléli, és a testi-lelki egészség megőrzésének természetes elősegítőjének tekinti.

A szakirodalom szerint a millenáris generáció tagjai szeretnek csoportban dolgozni, és a saját tapasztalataikból tanulni, nyitottak a változásokra és kreatívak a problémamegoldásban, érzékenyek a társadalmi igazságtalanságokra, s a megtapasztalt problémákra igyekeznek reális, elkötelezett válaszokat adni. A közösségi zeneterápia modellje választ ad ezekre a kihívásokra. Az inklúziót nem egyoldalú karitatív aktusnak, hanem kölcsönösen gazdagító tanulási folyamatnak tekinti, amelyet a közös zenélés modellez és elő is készít.

A mai fiatalok a másság elfogadása, a tolerancia jegyében nőnek fel, ez remény adhat a társadalmi integráció fellendülésére is. Balázs (2010, 7.o.) tanulmánya szerint „az individualizáció az alapja annak az elvnek is, ami minden individuum méltóságában azonos értékűségének elismerését jelenti, nemcsak kulturális különbözőségétől, de testi állapotától függetlenül is. Ennek társadalmi konzekvenciája pedig annak a diszkriminációtól mentes világnak a víziója, ahol a jogok és lehetőségek biztosítása társadalmi kötelezettség, és nemcsak az egyének szabadságjogokon alapuló önérvényesítésének eredménye”.

A reformpedagógia emberképe a harmonikus, teljes ember volt, példának tekintve az ókori görög nevelési elveket. Az antik kultúra a zeneoktatást a jellemnevelés, erkölcsi nevelés és a közösségformálás egyik kiemelt fontosságú eszközének tartotta. Kodály a kisgyermekkorban kezdett magas szakmai színvonalon megvalósuló zenei nevelést társadalomformáló tényezőnek tekintette. Az egyéni kibontakozás és a társadalmi változások kettős célrendszere világosan kibontakozik Kodály írásaiban, így nem volt nehéz közös pontokat találni a Kodál elveit a napi pedagógia gyakorlatába ültető Kodály Zoltán Magyar Kórusiskolával.

A közösségi zeneterápia szerint a sikeres befogadás érdekében terapeutának mind a befogadó mind a befogadásra váró fél lehetőségeire, szükségére, igényeire is figyelnie kell, előkészítve a találkozást, tágabb értelemben a társadalmi befogadás folyamatát. A Nádizumzum zenekar 2007-ben alakult Ipolytölgyesen, tagjai egy speciális technikával, a Consonante módszerrel zenélnek. Súlyosan halmozottan fogyatékos felnőttek életüket társas tanulás hagyományos színtereiből szinte teljesen kizárva élik, így az elfogadható társas viselkedés normáiról gyakran egyáltalán nem kaptak visszajelzést. Gyakran megjelenik az önközpontú, gyerekes viselkedés, a felelősségvállalás és feladattudat szinte teljes hiánya. Az együtt zenélés egészen újfajta helyzetet teremt meg, ahol

közösséget tapasztalnak, egyenrangú kapcsolatokat építenek. Ezek a helyzetek új mintákat adnak a társas kapcsolatokra megtörve a kirekesztés és a nem adekvát társas viselkedés között kialakult ördögi kört.

Az első inkluzív koncertre 2014 novemberében, a Zeneterápia Világnapján került sor Ipolytölgyesen, a Kodály Zoltán Magyar Kórusiskola kilencedik osztályos tanulóinak és ifj. Sapszon Ferenc közreműködésével.

Márkus Eszter (2005, 45. o) felhívja a figyelmet arra, hogy a laikusok számára is szembeűnő a magasabb rendű humánspecifikus funkciók hiánya, az első találkozásban az a felismerés dominál, „hogy az adott pillanatban mit nem tud” a fogyatékos személy. Egy hagyományos találkozás, (pl. intézménylátogatás) során a diákok gyakran tehetetlennek érzik magukat, nem találják a feladatukat, idegenkednek a közvetlen találkozástól vagy az érintéstől. Ezek természetes, elfogadható reakciók, de az adott helyzetben frusztrációt okozhatnak. A közös koncert és az arra való felkészülés egy lehetséges módja annak, hogy ezt a kezdeti feszültséget feloldjuk, hiszen megvan a közös cél, az együttműködés mindkét fél számára ismerős keretei (zenekari próba), megvannak a szerepek (zenésztárs). S míg egy hagyományos intézménylátogatás során a fiatal frusztrációt, sőt szégyent élhet meg a tehetetlenség tapasztalata miatt, a közös koncert akkor is sikeres lehet, ha a személyes kapcsolatteremtés nem válik valóra. Míg szociális projekt esetében egy diák idegen szituációban számára valószínűleg ismeretlen feladatot kap, a közös zenélés során olyan tevékenységbe kapcsolódik be, amelyben kompetensnek érezheti magát.

Az első közös koncert során a kórusikolások és a Nádizumzum zenészei közösséggé formálódtak, barátságot kötöttek. A koncertet egyéni látogatásokon kívül 2015-ben az Ars Sacra fesztivál

promóciós anyagként készült flashmob követte, majd az itt bemutatott flashmob az FSZK támogatásával.

A közösségi média a közvélemény formálásának új és hatékony eszköze. A rövid, frappáns videoklipek elősegíthetik a társadalmi befogadást. Fiatalok és idősebbek is szívesen eltöltöttek néhány percet egy videó megnézésével, amit megosztanak a barátaikkal, így személyes kapcsolatok láncolatán keresztül valamiféle többletet nyújt a személyes élménymegosztás, így egy-egy felkapott videó tömegeket ér el.

Hivatkozások:

Ansdell, G. (2002). Community Music Therapy The Winds of Change. *Voices: A World Forum For Music Therapy*, 2(2). doi:10.15845/voices.v2i2.83

<https://voices.no/index.php/voices/article/view/83/65> . Utolsó megtekintés: 2017.01.26.

Balázs, J. (2010) *Értékrend, egyenlőtlen esélyek és a befogadás esélyei*, in *Kultúra és közösség*, 2010/3 5-10.

Kiss, V.(2010) Művészeti nevelés, művészettel nevelés, művészetterápia *Iskolakultúra*, (20. évf.) 10. sz. 18-31. old.

Márkus, E (2005) *Súlyosan-halmazottan fogyatékos gyermekek nevelésének elméleti és gyakorlati problémái*. Doktori értekezés. Eötvös Loránd Tudományegyetem, Neveléstudományi Doktori Iskola

Integráció fontossága a XXI. Században

Kepes Anita

Az integráció fogalma:

- *Különálló részeknek valamely nagyobb egészbe, egységbe való beilleszkedése, beolvadása, egységesülése. A fogyatékos, akadályozott, azaz speciális nevelési szükségletű gyermekeknek vagy fiataloknak a nem fogyatékosok közé való beillesztésére vonatkozik.*

- Egy folyamat, amely a fogyatékos és nem fogyatékos emberek közti interakciót maximálisan lehetővé teszi, tehát a hangsúly az együttes tevékenységen, a kölcsönös kommunikáción van. Ennek feltétele a kétoldalú alkalmazkodás, amelynek során mindkét fél ad és kap valamit.

Az integráció típusai:

- lokális vagy fizikai integráció
- szociális integráció
- funkcionális integráció

Az integráció szintjei:

- pontán (hideg) integráció
- fogadás (beilleszkedés, integráció)
- befogadás (inklúzió)

Milyen előnyökkel jár az integráció?

- Megszünteti az integráció a stigmatizálást, a diszkriminációt, elfogadóvá, toleránssá neveli mindkét csoportot
- Csökkenti a kudarcok kialakulását.
- Nagy segítséget nyújt az előítéletek leküzdéséhez
- Fokozza a teljesítőképességet.

Sikeres integráció feltétele

- Objektív tényezők
- Szubjektív feltételek
 - személyi, személyiségbeli tényezők

A projekt során elért integrációs eredményeink

- Erzékenyítés
- Gyógypedagógus hallgatók tapasztalatszerzése
- Együtt játszás öröme
- A súlyos halmozottan sérült fiatalok kizökkentése a hétköznapokból

Előrettekintés

- Speciális bowling verseny kibővítése
- Focikupa az iskolásokkal
- Letkés – Színhátszó találkozó

Köszönjük a támogatást, az együttműködést!

Emberi Erőforrások Minisztériumának
Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közhasznú
Nonprofit Kft.-nek
Katolikus Szeretetszolgálatnak
Szalai Zoltánnénak - Árpád fejedelem Általános
Tagiskolának - Letkés
Sapszon Ferenc Liszt és Kossuth díjas Karnagy Úrnak-
Kodály Zoltán Magyar Kórusiskolának
Sándor Katának - ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai
Főiskolai Kar Hallgatóinak
Veres Józsefnének – Lehoczkyne Mahut Elvirának -
Vámosmikolai Általános Tagiskolának
Katolikus Szeretetszolgálat Szent Erzsébet Otthona
Lakóinak és Munkatársainak
Tiszai Lucának - Nádizumzum Zenekarnak
ODPictures Art Stuido-nak - Gödöllő
Budavári Önkormányzatnak
Mátyás Templomnak - Budapest
Magyarság Házának - Budapest

„Tessék, itt a titkom. Nagyon egyszerű: jól csak a szívével lát az ember.”

